

Summary

Vilgushynskyi M. I. About the status of the chairman of the court in the condition of the court system reform. – Article.

The article is devoted to the features of determination of the court presidents' rights, obligations and plenary powers, as far as features of legal regulation order of his appointment. Particular attention is paid to the historical analysis of the regulation of this sphere, on the basis of which the author makes a conclusion of the reception of European standards regulating this issue into national law. This study allowed to conclude on the need to improve the mechanism for appointing judges to administrative positions, by requiring involvement of the general meeting of the relevant court as a body of self-government. Furthermore, given the arguments in favor of giving the Chairman of the court to bring a judge to disciplinary liability for violation of the right to trial within a reasonable time.

Key words: Chairman of the court, the legal status, the High Council of Justice, judicial self-government, disciplinary liability of judges.

УДК 342.56+342.565.2

О. І. Махніцький

СУДОВИЙ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ І СУДОВА ВЛАДА: ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА СПІВВІДНОШЕННЯ

У сучасних умовах політико-правових перетворень у державі й суспільстві актуалізуються питання формування доктрини судового конституціоналізму, який є порівняно новим політико-правовим явищем конституційної державності.

У конституційно-правовій науці немає єдиного, уніфікованого підходу щодо визначення цього явища. Більше того, вважаємо справедливим твердження про необхідність подальших наукових розробок щодо нього, незважаючи на наявність відповідних монографічних робіт як зарубіжних [1], так і вітчизняних [2] учених. Крім того, відсутні праці, присвячені визначенню співвідношення судового конституціоналізму та судової влади. Утім ці питання мають не лише важливе теоретичне значення, але й прями́й «вихід» на практику. При цьому слід зауважити, що в сучасній юридичній науці не лише немає єдності у визначенні судового конституціоналізму, а й продовжується тривалий «пошук» визначення сутності та змісту судової влади. Не вдаючись до глибокого системного аналізу доктринальних підходів щодо дефініції судової влади, вважаємо обґрунтованим в якості методологічного інструментарію для аналізу її співвідношення з концептом судового конституціоналізму використовувати таке поняття: *судова влада* – самостійна й незалежна гілка державної влади, що створена для вирішення соціальних конфліктів на підставі права і закону, охорони й забезпечення режиму конституційності та встановлення найбільш значущих юридичних фактів і станів у відповідному нормативно встановленому процедурно-процесуальному порядку через діяльність такого спеціалізованого державного механізму, як суди.

Судова влада має діалектичний зв'язок із судовим конституціоналізмом. Адже в конституційно-правовій науці якісний стан функціонування судової влади отримав назву «судовий конституціоналізм». При цьому, на думку М. Бондаря, в широкому сенсі судовий конституціоналізм визначається діяльністю всієї системи судової влади в тому її аспекті, в якому вона справ-

ляє організуючий та охоронний вплив на конституційно-правові відносини [1, с. 105–106].

Прихильником вузького розуміння судового конституціоналізму є професор І. Кравець, який стверджує, що судовий конституціоналізм – це сукупність рішень органів конституційного правосуддя і відображених в них правових позицій із конституційно-правових питань [3, с. 9]. Відповідно до цього підходу можна виділити такі компоненти змісту судового конституціоналізму: конституційну герменевтику, конституційне судочинство як процесуальну основу формування судового конституціоналізму, правові позиції органу конституційного правосуддя як матеріальне втілення судового конституціоналізму.

Дійсно, не можна не визнати, що провідну роль у формуванні судового конституціоналізму відіграє конституційне правосуддя як форма конституційного контролю та спеціалізований інструмент правової охорони Конституції як Основного Закону держави.

Так, Конституційний Суд України є важливою ланкою в системі судової влади, а конституційне правосуддя як спеціальний судовий конституційно-контрольний інститут утворює одну з основних ознак сучасного українського конституціоналізму й одночасно – засіб гарантування основоположних цінностей конституціоналізму, механізм їх реалізації.

Так, сутність конституційного судочинства як «гаранта» цінностей конституціоналізму розкривається через конституційний нормоконтроль, який здійснює орган конституційної юрисдикції через його аналітичну роботу щодо «створення юридичних конструкцій, які розв'язують питання щодо відповідності одних правових норм іншим чи їх тлумачення» [4, с. 25]. Продовжуючи цю думку, М. Бондар наголошує, що російський Конституційний Суд не «квасісуд», а «квасіправотворець», тому що Конституційний Суд, визначаючи ту чи іншу норму неконституційною, позбавляє її юридичної сили, тобто скасовує її. Звідси постає, що відповідне рішення Суду не позбавлене властивостей нормативного акта, скерованого на встановлення, зміну або скасування правових норм [5, с. 31–32].

Вказана позиція також отримала підтримку європейських правознавців. Так, аналіз поглядів на роль актів конституційного судочинства вчених Ганса Кельзена, Раймона де Мальбера, Моріса Оріу дозволив Мішелю Троперу дійти прийняттого висновку, що «суд (конституційний суд. – *О.М.*), який контролює конституційність законів, є одночасно і законодавцем, і «засновником» конституції».

У цьому сенсі конституційне правосуддя постає засобом реалізації конституціоналізму, а також «фактором розвитку, перетворення конституціоналізму» [6, с. 55]. Адже, здійснюючи конституційний нормоконтроль та офіційне тлумачення, орган конституційної юрисдикції звертається до теорії «живого права», яка, на думку В. Бринцева, є філософською основою судового конституціоналізму та трансформована на початку ХХІ століття в доктрину «живої конституції» [2, с. 86–87].

Досвід здійснення конституційного судочинства дає підстави стверджувати, що лише розуміння внутрішньої ідеології, цілей Основного Закону, суті його правоположень дає можливість зрозуміти його дух. Незважаючи на багатоміжкові намаган-

ня філософів розкрити зміст цього явища та визначити, як воно впливає на праворозуміння, чіткої відповіді на ці питання в юридичній літературі немає.

В. Зоркін стверджує, що жива конституція – це не лише текст і не лише рішення Конституційного Суду щодо тлумачення тих чи інших норм Основного Закону. Жива Конституція – це ще й закони, і вся правозастосовна практика, яка показує, в якому напрямі рухається право, рішення Конституційного Суду доповнюють живу Конституцію, проте не створюють нового тексту [7, с. 59–60].

Ідея «живої конституції», під якою її прихильники Є. Анічкін, В. Зоркін, В. Лебедев, М. Митюков та інші розуміють зміни, перетворення змісту конституційних приписів про права і свободи особистості без зміни їх текстуального вираження, має також серйозних критиків, які вважають цю ідею непродуктивною, оскільки такий підхід веде до виправдання конституційних правопорушень [8, с. 93–102]. При цьому М. Вітрук не виключає необхідності розуміння духу Конституції, однак вважає, що потрібне не наповнення Конституції новим змістом за рахунок судових рішень, без змін її тексту, а саме осягнення суті конституційних положень в умовах суспільних відносин, які постійно змінюються [9, с. 9–10].

Незважаючи на дискусійність багатьох положень доктрини «живої конституції», вона отримала визнання на загальноєвропейському рівні. У доповіді на міжнародній конференції 2008 року було зазначено: «Через конституційний контроль конституція як правовий акт перетворюється на живе право, а конституціоналізм перетворюється на живий конституціоналізм» [10, с. 110–111].

З огляду на це пояснюється тенденція перегляду власних правових позицій у практиці національного конституційного судочинства (не лише в Україні, але й в Австрії, Великобританії, Канаді, США, ФРН), що має винятковий характер та об'єктивно зумовлюється певними соціальними чинниками. Йдеться про необхідність забезпечувати функціональну стабільність Основного Закону за посередництва пересмислення деяких його положень навіть за незмінності їх тексту [11, с. 5].

При цьому заслуговує на підтримку позиція М. Бондаря, що не можна отожднювати поняття живої Конституції і живого конституціоналізму виходячи з того, що живий конституціоналізм – це не стільки «оживлення» за допомогою судово-правового інструментарію власне Конституції, стільки «рихтування» всіх складових компонентів та інститутів системи конституціоналізму, включаючи й конституційну практику, й конституційну культуру в суспільстві та державі [12, с. 80]. На необхідності звернення до практики «живої конституції» наголошують і вчені України [13].

За допомогою конституційного судочинства конституціоналізм як особливий політико-правовий режим демократичної держави актуалізується з урахуванням конкретно-історичних умов свого розвитку, перетворюється на «живий» конституціоналізм на основі правових позицій Конституційного Суду України, який за його якісними ознаками характеризується як судовий конституціоналізм.

Таким чином, враховуючи характер конституційного правосуддя як спеціалізованого конституційно-контрольного інституту й одночасно інституту (елемента) судової влади, можна стверджувати, що саме діяльність Конституційного Суду України стала вирішальним фактором щодо формування якісно нового стану кон-

ституціоналізму – судового конституціоналізму. Рішення органу конституційної юрисдикції є нормативно-правовою основою формування судового конституціоналізму.

Відповідно, конституційний контроль, здійснюваний насамперед у формі конституційного правосуддя, постає генератором сутнісних основ судового конституціоналізму, проникає в усі його складові. Створення й функціонування інституту конституційно-судового контролю перетворює конституціоналізм, переводить його на якісно новий рівень практичної реальності.

Водночас це не означає, що сама по собі наявність спеціалізованого судового органу конституційного контролю автоматично зумовлює наявність судового конституціоналізму. Для цього необхідні певні умови, зокрема, ефективна діяльність цього органу. Тому важливого значення набуває можливість доступу до конституційного правосуддя людини. Зокрема, без конституційної скарги не лише конституційне правосуддя, а й певною мірою конституціоналізм набуває «часткового» характеру. Широке розуміння суб'єктів конституційної скарги забезпечує можливість активної участі в межах конкретного нормоконтролю громадян та їх різних об'єднань, включаючи муніципальні утворення як різновид територіальних об'єднань (місцевих спільнот), у конституційних перетвореннях правової системи та правозастосовної практики, зокрема шляхом ініціювання перевірки закону на відповідність Конституції.

Крім того, Г. Арутюнян вважає, що система конституційного контролю, однією з основних ланок якої є судовий конституційний контроль, лише на певному рівні системного й безперервного функціонування може поставати як цілісна система конституційного моніторингу. У даному контексті «контроль» – це функція, «моніторинг» – форма реалізації цієї функції, «діагностика» – механізм реалізації даної функції. По суті, контроль нині здійснюється за допомогою дискретного зіставлення об'єкта із самою Конституцією, а моніторинг передбачає системне й безперервне виявлення реального стану конституціоналізму в суспільстві. Важлива роль у даній схемі відводиться загальним судам. Суди загальної юрисдикції покликані забезпечувати ці права, гарантуючи доступність судів, ефективність судочинства й однакове застосування законів. Саме судова практика повинна виявити існуючі невідповідності між Конституцією та діючою правовою системою в цілому. А це означає, що, по-перше, суди повинні відігравати активнішу роль у загальній системі конституційного контролю, а по-друге, судова практика повинна стати важливим об'єктом конституційної діагностики [14].

У зв'язку із цим для становлення судового конституціоналізму в Україні важливе значення має також діяльність системи судів загальної юрисдикції.

Ключову роль у судовому нормотворенні мають узагальнення з метою забезпечення однакового застосування норм права під час вирішення справ відповідної судової юрисдикції, практики застосування матеріального і процесуального закону, що здійснюються вищими спеціалізованими судами. Щодо правової природи відповідних актів вищих спеціалізованих судових органів, то вона не визначена ні на законодавчому, ні на науковому рівні. Не можна, однак, не погодитися і з тим, що під час вирішення відповідних питань принципово важливим видається виходити

не стільки з формально-юридичних оцінок відповідних актів, скільки з їх реальної юридичної та соціальної значущості, з фактичного слідування їм нижчими судами. У цьому сенсі навряд чи в кого-небудь є сумнів у фактичному їх визнанні нижчими судами та суворому дотриманні цими судами вимог, що містяться в роз'ясненнях вищих судових органів [15, с. 423–425].

Водночас суди загальної юрисдикції вирішують такі важливі з точки зору конституційного права і практики конституціоналізму питання, як призупинення діяльності й ліквідація політичних партій, перевірка дотримання процедури ініціювання і проведення референдуму, виборчі спори тощо. Наприклад, рішенням Судової палати в цивільних справах Верховного Суду України від 3 грудня 2004 року за скаргою довіреної особи кандидата на пост Президента України В. Юценка на рішення ЦВК України було здійснено фактичне нормотворення, а саме: можливість призначення і проведення третього туру виборів Президента України за правилами другого туру.

Відповідно до ст. 45 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Пленум Верховного Суду України виконує такі функції: надає висновки щодо проектів законодавчих актів, які стосуються судової системи й діяльності Верховного Суду України; надає висновки про наявність чи відсутність у діяннях, в яких звинувачено Президента України, ознак державної зради чи іншого злочину; вносить за зверненням Верховної Ради України письмове подання про неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я; приймає рішення про звернення до Конституційного Суду України з питань конституційності законів та інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України [16].

При цьому слушною здається позиція В. Бринцева щодо необхідності підвищення ролі Верховного Суду України у процесі формування національної моделі судового конституціоналізму на заключному етапі судово-правової реформи, а також із метою підвищення оперативності й якості судочинства в загальних судах – наділення судів усіх рівнів та юрисдикцій правом на безпосереднє звернення до органу конституційного судочинства із запитом щодо визначення конституційності законоположень, які викликають сумніви за їх застосування під час розгляду конкретних судових справ [2, с. 122–123].

Крім того, реалії судового конституціоналізму є можливими за умови конституціоналізації – «процесу освоєння конституційних цінностей і норм» [17, с. 25] всіх галузей законодавства і правової системи в цілому, так само як і конституціоналізації правозастосовної практики в усіх сферах державного, соціально-економічного, суспільного життя. На цій основі має формуватися правопорядок, основоположними принципами й вищими цінностями якого були б конституційні принципи та ціннісні орієнтири, серед яких визначального значення набуває принцип верховенства права.

Із цих позицій судовий конституціоналізм може бути представлений як політико-правовий режим судового забезпечення верховенства права і прямої дії Конституції, безумовного судово-правового гарантування конституційних цінностей на основі балансу влади і свободи, приватних і публічних інтересів, єдності соціо-

культурних та юридичних, нормативно-правових факторів у процесі конституціоналізації законодавства та всієї системи правопорядку в демократичній, правовій державі [1, с. 113–114].

Враховуючи наведене, вважаємо обґрунтованим визначити такі основні характеристики судового конституціоналізму в контексті його співвідношення із судовою владою.

По-перше, поряд із Конституцією України, яка є ядром сучасного українського конституціоналізму, що обумовлено її багатофункціональністю в науково-практичній парадигмі конституціоналізму, нормативною основою судового конституціоналізму та складовою його змісту є правові позиції, що містяться в рішеннях і висновках Конституційного Суду України, рішеннях Верховного Суду України та постановках пленумів вищих спеціалізованих судів України. Саме в цих актах зосереджена практика вирішення конституційних спорів, захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні.

По-друге, формуванню й функціонуванню судового конституціоналізму сприяє професійна конституційна правосвідомість суддів, що приймають рішення на основі науково-практичного праворозуміння, забезпечуючи тим самим високий рівень рішень судових органів й ефективну охорону прав та інтересів людини і держави, реалізацію не лише «букви», але й «духу» Конституції України.

По-третє, практичне втілення судового конституціоналізму відбувається в судово-владних відносинах, у процесі здійснення правосуддя, конституційного контролю, а також взаємодії органів судової влади з органами законодавчої та виконавчої влади.

Таким чином, на підставі вищезазначеного можна стверджувати, що в умовах сучасного конституціоналізму наслідком ефективного функціонування судової влади є формування судового конституціоналізму як якісного стану правосуддя, що забезпечує режим верховенства права, верховенства і прямої дії Конституції України, правового обмеження (самообмеження) публічної влади на користь громадянського суспільства, прав і свобод людини.

Література

1. Бондарь Н.С. Судебный конституционализм в России в свете конституционного правосудия / Н.С. Бондарь. – М. : Норма – Инфра-М, 2011. – 544 с.
2. Бринцев В.Д. Судовий конституціоналізм в Україні: доктрина і практика формування : монографія. У 2 кн. Кн. 1 / В.Д. Бринцев. – Х. : Право, 2013. – 392 с.
3. Кравец И.А. Российский конституционализм: проблемы становления, развития и осуществления. – СПб. : Изд-во Р. Асланова «Юридический центр «Пресс», 2005. – 675 с.
4. Ливеровский А.А. Органы конституционного контроля как «квазисуды» / А.А. Ливеровский, М.В. Петров // Журнал конституционного правосудия. – 2010. – № 3 (15). – С. 23–27.
5. Бондарь Н.С. Конституционный Суд России не «квазисуд», а больше чем суд / Н.С. Бондарь // Журнал конституционного правосудия. – 2010. – № 3 (15). – С. 28–33.
6. Бондарь Н. Конституционное правосудие и политика: попытка конституционного анализа без политизации / Н. Бондарь // Сравнительное конституционное обозрение. – 2013. – № 1 (92). – С. 45–64.
7. Зорькин В.Д. Россия и Конституция в XXI веке. Взгляд с Ильинки / В.Д. Зорькин. – 2-е изд. – М. : Норма, 2008. – 592 с.
8. Витрук Н.В. Доклад на научно-практической конференции «Конституционные права и свободы личности в контексте взаимодействия гражданского общества и правового государства» (13–16 апреля 2010 года) / Н.В. Витрук // Государство и право. – 2010. – № 12. – С. 93–102.

9. Витрук Н.В. Из стенограммы круглого стола «Федеральный конституционный закон о Конституционном Суде Российской Федерации: опыт применения и перспективы совершенствования в Российской академии правосудия» (1 декабря 2009 года) / Н.В. Витрук // Журнал конституционного правосудия. – 2010. – № 1 (13). – С. 9–15.
10. Генеральна доповідь XIV Конгресу конференції європейських судів (Вільнюс, 3–6 червня 2008 року) / З виступу Н.С. Бондар на круглому столі кафедри державного й адміністративного права юридичного факультету С.-Петербур. ун-ту // Конституційне правосуддя : вісн. конф. органів конституц. контролю країн молодшої демократії. – Єреван, 2008. – Вип. 2–3. – С. 110–111.
11. Рабінович П. Конституція України як «живий інструмент» (у світлі офіційного тлумачення її положень) / П. Рабінович, В. Гончаров // Юридичний вісник України. – 2011. – № 23. – С. 5.
12. Бондарь Н. Конституционный Суд России – генератор «живого» (судебного) конституционализма / Н. Бондарь // Право України. – 2010. – № 6. – С. 75–86.
13. Орзіх М. Сучасний конституціоналізм – мета конституційної реформи в Україні / М. Орзіх // Сучасний конституціоналізм та конституційна юстиція : матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Одеса : Юрид. л-ра, 2000; Заєць І. Жива тканина Конституції (17 квітня 2008 року) / І. Заєць [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://constituanta.blogspot.ru/2011/02/blog-post_735.html; Рабінович П. Конституція України як «живий інструмент» відображення та врегулювання соціальних змін (у світлі практики вітчизняного конституційного судочинства) / П. Рабінович, В. Гончаров // Вісник Академії правових наук України. – 2011. – № 2. – С. 3-14.
14. Арутюнян Г. Конституционализм: уроки, вызовы, гарантии / Г. Арутюнян // Віче. – 2012. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/2937/>.
15. Марченко М.Н. Судебное правотворчество и судебское право / М.Н. Марченко. – М. : Изд-во «Прспект», 2006. – 512 с.
16. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 року // Офіційний Вісник України. – 2010. – № 55/1. – Ст. 1900.
17. Хабриева Т.Я. Этапы и основные направления конституционализации современного российского законодательства / Т.Я. Хабриева // Журнал конституционного правосудия. – 2013. – № 6 (36). – С. 25-30.

Анотація

Махницький О. І. Судовий конституціоналізм і судова влада: до постановки питання про поняття та співвідношення. – Стаття.

Статтю присвячено розкриттю змісту та визначенню поняття судового конституціоналізму в контексті його співвідношення з концептом судової влади. На основі системного аналізу доктринальних підходів щодо визначення судового конституціоналізму робиться висновок, що в умовах сучасного конституціоналізму наслідком ефективного функціонування судової влади є формування судового конституціоналізму як якісного стану правосуддя, що забезпечує режим верховенства права, верховенства і прямої дії Конституції України, правового обмеження (самообмеження) публічної влади на користь громадянського суспільства, прав і свобод людини.

Ключові слова: судова влада, судовий конституціоналізм, правосуддя, верховенство права, органи конституційної юрисдикції, Конституційний Суд України, Конституція.

Аннотация

Махницкий О. И. Судебный конституционализм и судебная власть: к постановке вопроса о понятии и соотношении. – Статья.

Статья посвящена раскрытию содержания и определению понятия судебного конституционализма в контексте его соотношения с концептом судебной власти. На основе системного анализа доктринальных подходов к определению судебного конституционализма делается вывод, что в условиях современного конституционализма следствием эффективного функционирования судебной власти является формирование судебного конституционализма как качественного состояния правосудия, обеспечивающего режим верховенства права, верховенства и прямого действия Конституции Украины, а также правового ограничения (самоограничения) публичной власти в пользу гражданского общества, прав и свобод человека.

Ключевые слова: судебная власть, судебный конституционализм, правосудие, верховенство права, органы конституционной юрисдикции, Конституционный Суд Украины, Конституция.

Summary

Makhnitskyi O. I. Judicial constitutionalism and judicial power: the aspect of notion and correlation. – Article.

The article deals with defining the notion of judicial Constitutionalism in the context of its relation to the concept of judicial power. On the basis of systematic analyses of the doctrine of judicial Constitutionalism the author makes a conclusion that under modern Constitutionalism judicial constitutionalism is being formed as a result of effective operation of Judicial power. Judicial Constitutionalism ensures rule of law, the supremacy and direct action of the Constitution of Ukraine as well as the restriction of public power in favor of civil society, human rights and liberties.

Key words: judicial power, judicial Constitutionalism, justice, rule of law, the bodies of Constitutional jurisdiction, Constitutional Court of Ukraine, the Constitution.

УДК 340.15

В. В. Завальнюк

АНТРОПОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ ПРАВА

Мало яка інша тема висвітлена у науковій літературі так щедро і разом з тим так суперечливо, як правова культура. Сьогодні на основі правових, соціологічних, філософських, антропологічних та інших підходів до визначення правової культури вироблено більше 250 її дефініцій.

Правова культура – унікальне явище, особливий зріз, аспект правового життя суспільства, що віддзеркалює рівень і ступінь накопичених правових цінностей, тих особливостей права, юридичної техніки, які належать до духовної культури, правового прогресу.

Зауважимо, правову культуру можна розглядати як властивість людини – суб'єкта історичного процесу, оскільки про культуру ми судимо з того, наскільки вона сприяє чи заважає вияву людського у процесі діяльності людей, є результатом чи засобом їхньої самореалізації, забезпечення прогресивного розвитку. При цьому кожна людина виступає як в ролі культурних впливів із боку оточуючих її людей, так і активним суб'єктом таких впливів. Правова культура є особливим баченням правового життя, що охоплює всі його боки, що зумовлює першочергове значення теоретико-прикладних досліджень у галузі правової культури.

З позицій антропологічного підходу культура в цілому розуміється як сукупність благ, створених людиною, на відміну від природних. Соціологічний аналіз дозволяє трактувати означене поняття як компонент суспільного життя у вигляді сукупності духовних цінностей. Культура розглядається як певний рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, що історично склалися. Відзначимо, що достоїнстю антропологічного підходу є глибина аналізу культури як прояву різноманітних сфер людського життя [1].

Антропологізм правової культури і проявляється, по-перше, у тому, що правова культура особи дозволяє досягнути синтезу суб'єктивного права, що притаманне кожному, та об'єктивного права, що існує поза волею окремо взятого індивіда.

По-друге, юридична антропологія здобутками свого етнологічного напрямку уже довела, що кожна правова культура має право на автономію поміж іншими, що у